

CASE - Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych
CASE - Center for Social and Economic Research

WPŁYW PRODUKCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH NA POLSKĄ GOSPODARKĘ

23 CZERWCA 2020

Wprowadzenie

- Niniejszy raport, opracowany przez zespół ekonomistów CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, stanowi kontynuację opracowania **Wpływ produkcji wyrobów tytoniowych na polską gospodarkę (2018)**
- Celem raportu jest **ocena znaczenia ekonomicznego sektora produkcji, handlu i dystrybucji wyrobów tytoniowych w Polsce.**
- Modelujemy **długookresowe skutki makroekonomiczne** potencjalnych przyszłych zmian w sektorze tytoniowym.
- Przedstawiamy **wyzwania regulacyjne sektora** (w tym szarą strefę).
- **Rok referencyjny: 2019.**
- Zakres tematyczny raportu nie obejmuje zagadnień związanych z konsumpcją wyrobów tytoniowych w szczególności jej skutków zdrowotnych czy kosztów społecznych.

Metody i źródła

- Wykorzystanie **ogólnodostępnych danych statystycznych** (m.in. GUS, Eurostat, FAOSTAT, MF) do własnych szacunków dochodów budżetowych, udziału w PKB oraz liczby miejsc pracy i in. wielkości statystycznych.
- **Wywiady z interesariuszami**
 - Stowarzyszenia i związki plantatorów tytoniu,
 - Producenci wyrobów tytoniowych,
 - Przedstawiciele administracji publicznej i służb (MR, MF, CBŚ),
 - Przedstawiciele segmentu dystrybucji wyrobów tytoniowych.
- Wielorównaniowy **model równowagi ogólnej** (*computable general equilibrium model*) uwzględniające efekty pośrednie i mnożnikowe w symulacjach scenariuszy rozwoju sektora.

Plan prezentacji

1. Znaczenie sektora dla: zatrudnienia, inwestycji i PKB w Polsce.
2. Dochody podatkowe budżetu państwa.
3. Uprawy tytoniu, produkcja i dystrybucja wyrobów tytoniowych.
4. Handel międzynarodowy.
5. Krajowy rynek wyrobów tytoniowych.
6. Szara strefa i wyzwania regulacyjne.
7. Analiza scenariuszy rozwoju
8. Podsumowanie.
9. Q&A.

Wpływ sektora tytoniowego na zatrudnienie

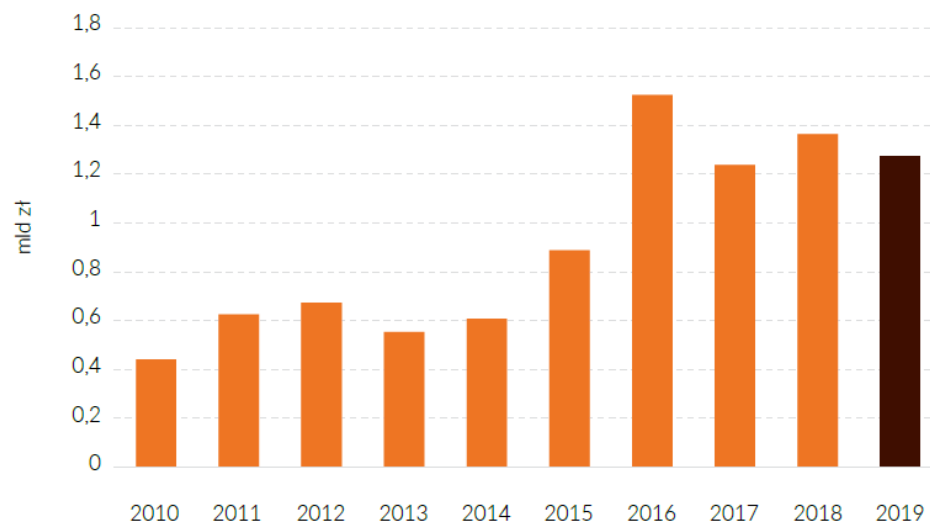
- **Liczba miejsc pracy tworzonych przez sektor tytoniowy** w przeliczeniu na pełne etaty wynosi **33,3 tys. w 2019 r.**
- Zatrudnienie to uwzględnia:
 - **Uprawy tytoniu – 4 tys. miejsc pracy** w przeliczeniu na pełne etaty,
 - **Przetwórstwo tytoniu wraz z działalnością wspomagającą – 12,3 tys. miejsc pracy** w przeliczeniu na pełne etaty,
 - **Handel – 16,9 tys. miejsc pracy** w przeliczeniu na pełne etaty.
- Pośrednio i bezpośrednio związane z sektorem tytoniowym może być nawet **600 tys. osób w 2019 r.**
- Zatrudnienie w przetwórstwie tytoniu charakteryzują **wynagrodzenia przewyższające przeciętne w przemyśle przetwórczym o około 50% i prawie sześciokrotnie wyższa wydajność pracy.**

Wkład sektora do krajowego kapitału produkcyjnego

- Sektor tytoniowy ma **istotny wkład w tworzenie krajowego kapitału produkcyjnego.**
- W 2018 r. **inwestycje w przemyśle tytoniowym stanowiły 1,3% inwestycji przemysłu ogółem** i wyniosły 1,4 mld zł.
- W 2019 r. **nakłady inwestycyjne w sektorze tytoniowym wyniosły szacunkowo 1,3 mld zł.**
- W latach 2014-2018 **inwestycje wzrosły o ok. 124%**

Nakłady inwestycyjne w przemyśle tytoniowym

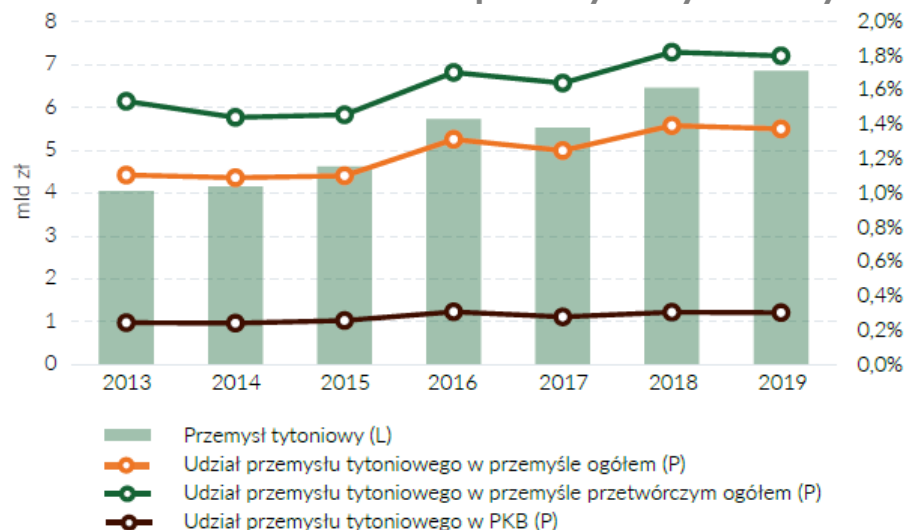
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (2010b, 2011b, 2012b, 2013b, 2014b, 2015b, 2016b, 2017a, 2018c). Dane za rok 2019 są wynikiem szacunków CASE, w związku z czym zostały zaznaczone kolorem ciemniejszym.

Znaczenie sektora tytoniowego dla PKB Polski

- Szacunkowa wartość wyrobów tytoniowych wyprodukowanych w 2019 r. wyniosła **45,9 mld zł**.
- Podstawowy miernik znaczenia sektora w gospodarce to jego **udział w PKB** – udział danego sektora w wytworzonym w kraju całkowitym dochodzie z pracy i sumie zysków przedsiębiorstw.
- W 2019 r. wartość dodana produkcji wyrobów tytoniowych wyniosła **6,8 mld PLN czyli 0,3% PKB** Polski.

Wartość dodana w przemyśle tytoniowym

L - lewa oś, P - prawa oś. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Roczników Statystyczny Przemysłu, 2014-2018, Główny Urząd Statystyczny (2013b, 2014b, 2015b, 2016b, 2017a, 2018c) o Rocznika Statystycznego RP, GUS (2019e). Dane za rok 2019: szacunek CASE.

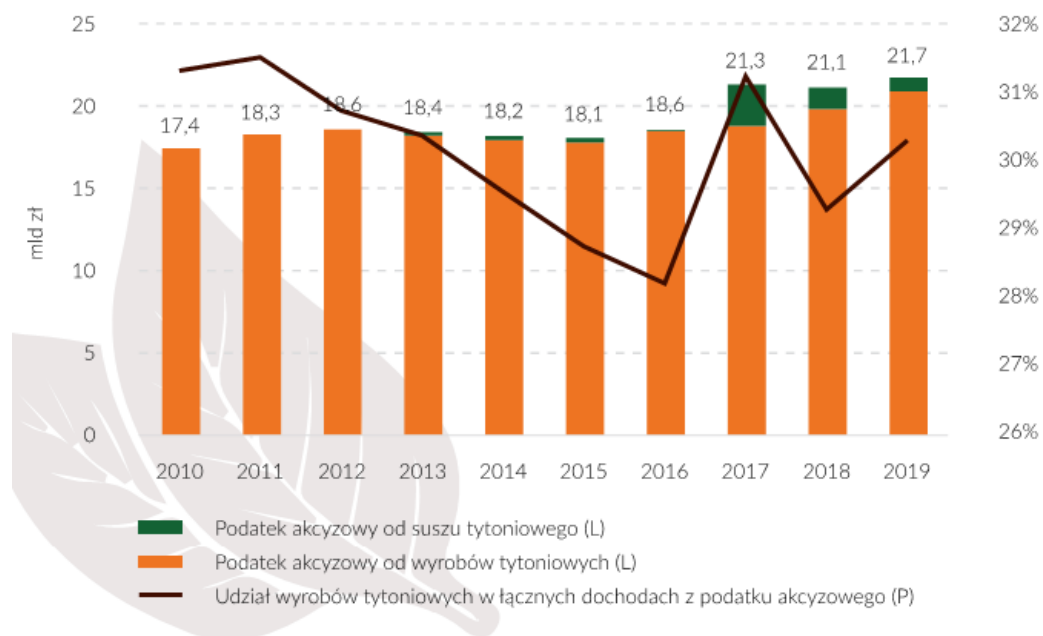
- **Całkowita wartość dodana wytworzona w całym łańcuchu produkcji wyrobów tytoniowych wyniosła w 2019 r. szacunkowo 10,9 mld zł (0,5% polskiego PKB).**

Dochody podatkowe budżetu państwa

- Szacowane łączne dochody podatkowe budżetu państwa z tytułu produkcji i sprzedaży wyrobów tytoniowych wyniosły w 2019 r. **28,7 mld zł**.
- Stanowiły one **7,8% dochodów budżetu państwa**.
- Na dochody te składały się:
 - Dochody z podatku akcyzowego na wyroby tytoniowe wyniosły: **20,9 mld zł** plus na susz tytoniowy: 800 mln zł.
 - Dochody z tytułu VAT nałożonego na gotowe wyroby tytoniowe: **6,4 mld zł w 2019 r.**
 - Łączne dochody z tytułu PIT: **168,5 mln zł.**
 - Łącznie dochody z tytułu CIT: **ok. 384 mln zł.**

Dochody z tytułu podatku akcyzowego

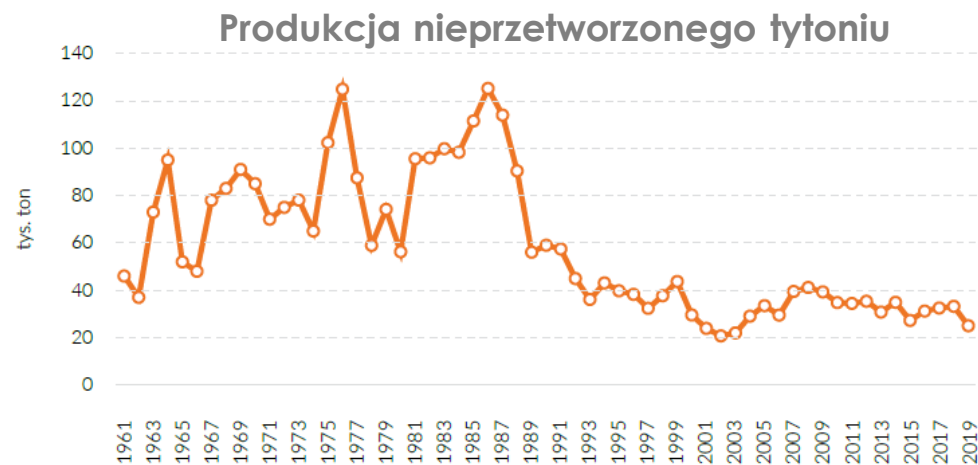
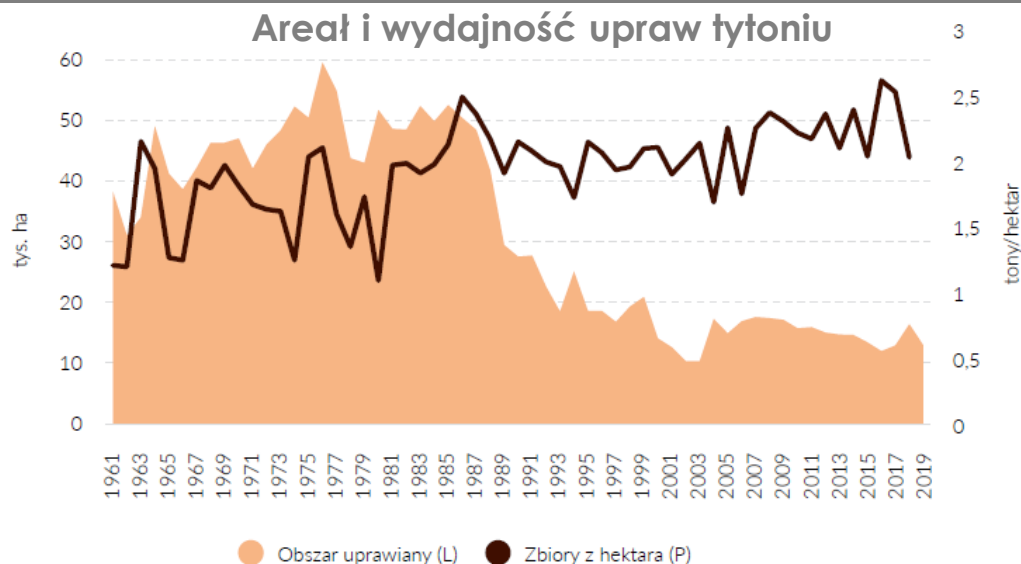
L – lewa oś, P – prawa oś

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MF. Na wykresie przedstawiono szacunkowe dane dla dochodów z podatku akcyzowego od suszu tytoniowego za 2019 r.

Uprawy tytoniu

- W latach 2016–2018 Polska zajmowała **drugie miejsce w UE** (po Włoszech) pod względem wielkości upraw tytoniu.
- W 2018 r. produkcja tytoniu nieprzetworzonego w Polsce stanowiła **18,6% produkcji w UE**,
- Areał upraw tytoniu wahał się w ostatniej dekadzie w przedziale 10-16 tys. ha, w 2019 r. niecałe 13 tys. ha.**
- Produkcja w UE, jak i Polsce jest obecnie znacznie poniżej historycznych wartości.
- Rentowność upraw tytoniu w Polsce, jak i w innych krajach UE spada, na co wpłynęło m.in. **wycofanie dopłat dla rolników w 2015 r. oraz wzrost kosztów pracy.**

Produkcja wyrobów tytoniowych

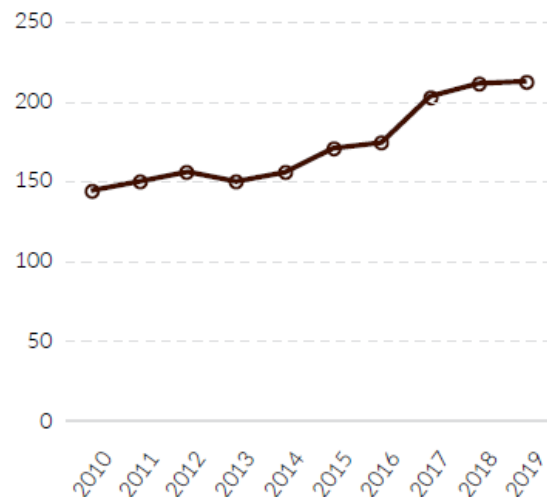
- Koncerny tytoniowe:
 - British American Tobacco (BAT),
 - Imperial Tobacco,
 - Japan Tobacco International (JTI) ,
 - Philip Morris International (PMI).
- Przedsiębiorstwa wspomagające:
 - Producenci dóbr pośrednich (filtry, opakowania, gilzy itp),
 - Producenci maszyn wykorzystywanych w produkcji wyrobów tytoniowych.

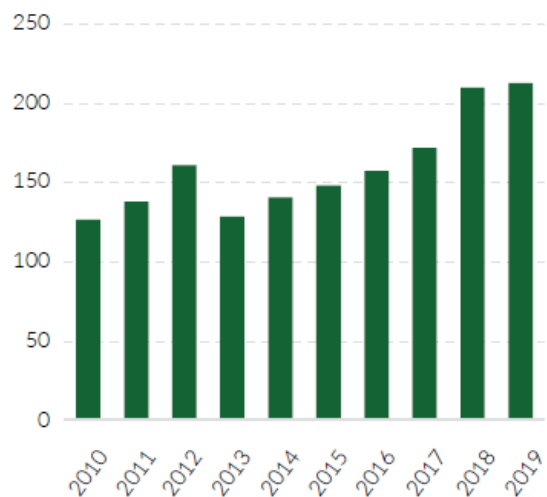
Produkcja wyrobów tytoniowych

- Polska jest **drugim największym producentem papierosów w UE** i trzecim największym producentem tytoniu do palenia.
- Udział Polski w wolumenie produkcji papierosów w 2018 r. wyniósł 30%, o 4 p.p. mniej od Niemiec.
- Ostatnia dekada przyniosła **wzrost produkcji papierosów o 47%**. W 2010 r. jej wielkość znajdowała się na poziomie nieco powyżej 144 mld sztuk, a **w 2019 r. przekraczała już 213 mld sztuk**.
- Produkcja całej kategorii wyrobów tytoniowych wykazywała podobne tendencje.

Panel A: Produkcja papierosów (mld sztuk)

Panel B: produkcja wyrobów tytoniowych (tys. ton)

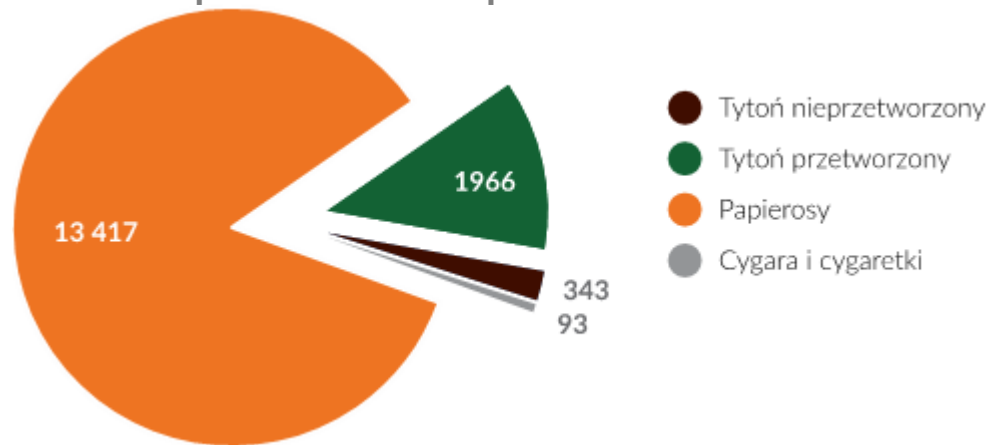
Źródło: GUS

Handel międzynarodowy

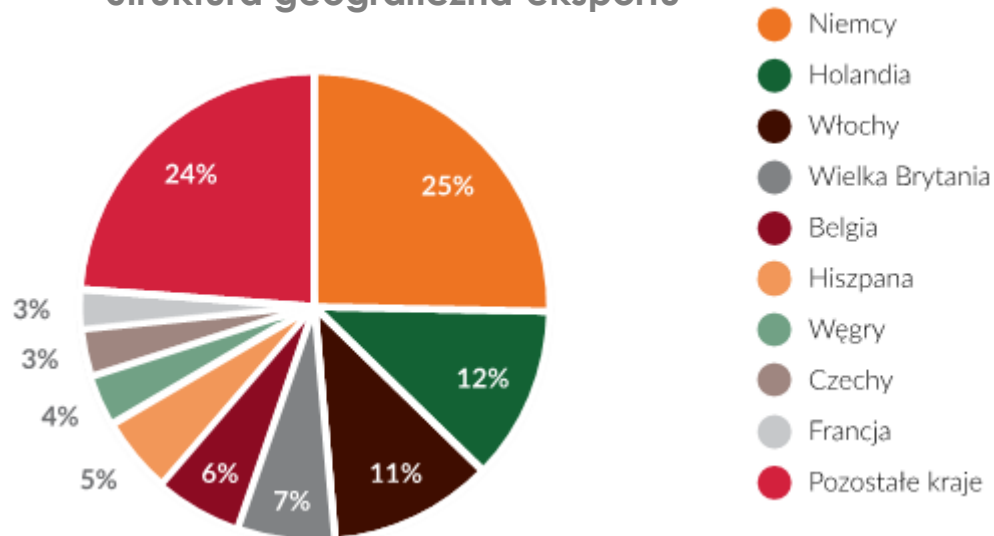
- **Na każde 5 papierosów produkowanych w Polsce 4 są eksportowane, głównie na rynki Unii Europejskiej.**
- **Całkowita wartość eksportu wyrobów tytoniowych i nieprzetworzonego tytoniu w 2019 r. wyniosła 15,9 mld zł.**
- **Wzrost eksportu o 232% w latach 2010-2019 r.**

Struktura produktowa eksportu

Źródło: GUS. Dane za 2019 w mln złotych

Struktura geograficzna eksportu

Źródło: GUS. Dane za 2019

Handel hurtowy i detaliczny

- Wyroby tytoniowe są w Polsce sprzedawane m.in. w:
 - salonikach prasowych i kioskach,
 - sklepach specjalistycznych oraz wielobranżowych,
 - stoiskach w centrach handlowych,
 - w super- oraz hipermarketach,
 - na stacjach benzynowych,
 - w lokalach gastronomicznych.
- Liczba punktów obrotu szacowana jest na ok. **100 tys. podmiotów** zaopatrywanych przez około 400 hurtowni (900 wraz z ich oddziałami).
- **Wyroby tytoniowe stanowią bardzo ważny element oferty, ponieważ przyciągają klientów do sklepów, zwiększając sprzedaż innych produktów, co czyni z nich tzw. „generator obrotu”.**

Rynek tradycyjnych wyrobów tytoniowych

- Szacujemy **wartość rynku krajowego tradycyjnych wyrobów tytoniowych na 32,6 mld zł.**
- Konsumpcja papierosów wykazuje spadek w ciągu ostatniej dekady. Spożycie na mieszkańca (roczne, GUS):
 - 1805 sztuk w 2010 r.
 - 1156 sztuk w 2018 r.
- Czynniki, które potencjalnie oddziałują na to zjawisko, są **popularyzacja zdrowego trybu życia, wprowadzenie zakazu palenia w miejscach publicznych czy wzrost cen.**
- **Wzrost konsumpcji w 2018 r. i 2019 r. w stosunku do lat poprzednich** – może być związany z napływem imigrantów, a także z ograniczaniem szarej strefy.

Rynek nowatorskich wyrobów tytoniowych i e-papierosów

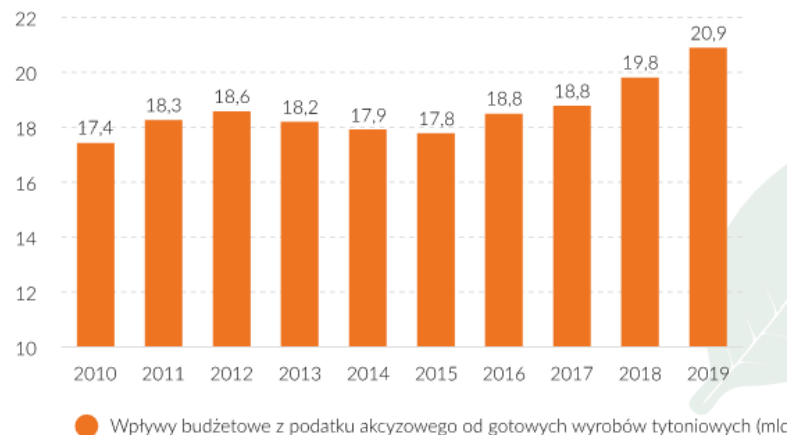
- Niewielka dostępność danych na temat obu rynków.
- Rynek produktów nowatorskich:
 - **wzrost rozmiarów rynku z 66,1 mln zł w 2017 r. do 318,2 mln zł w 2018 r.** (Euromonitor International).
 - Udział nowatorskiego produktu PMI w polskim rynku wyrobów tytoniowych ogółem wyniósł w 2019 r. **2,2%**.
- Rynek e-papierosów:
 - Bardzo rozdrobnieni producenci – w segmencie uczestniczą zarówno niewielkie przedsiębiorstwa, jak i większe podmioty zależne od koncernów tytoniowych.
 - **Rynek ten zwiększył się z 0,43 mld zł w 2013 r. do 1,55 mld zł w 2018 r.** (Euromonitor International).
 - Od 2015 r. liczba użytkowników utrzymuje się na stosunkowo niezmiennym poziomie.

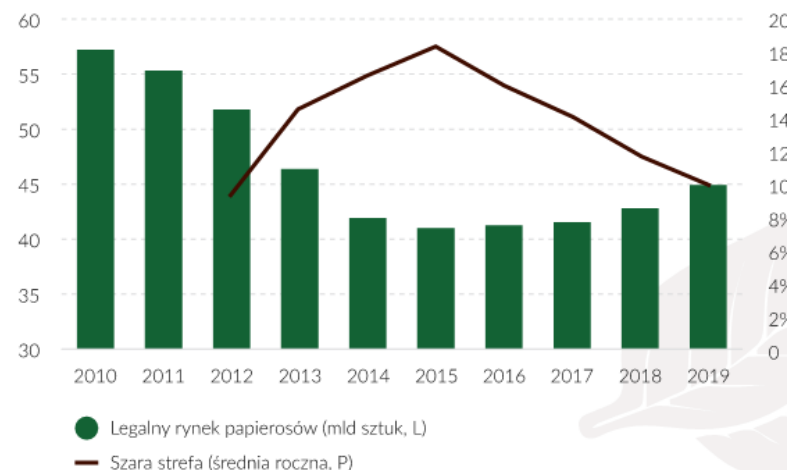
Szara strefa

- Szara strefa to przemyt, nielegalna produkcja i obrót wyrobami nielegalnymi.
- Największy rozrost szarej strefy nastąpił w latach 2010–2015 - nawet 19% rynku (w okresie wzrostu stawek akcyzy)
- **W 2019 r. szara strefa to ok. 9,9%, szara strefa to 3,31 mld zł wartości rynkowej i 2,65 mld zł utraconych wpływów budżetowych**
- Instrumenty przeciwdziałania:
 - racjonalna i przewidywalna polityka akcyzowa („akcyzowa mapa drogowa”),
 - zaostrzenie i skuteczne egzekwowanie kar,
 - dalsze doskonalenie sprawności operacyjnej odpowiednich służb oraz koordynacji między nimi.

Panel A: Wpływy budżetowe z podatku akcyzowego od gotowych wyrobów tytoniowych

Panel B: Legalny rynek papierosów oraz szara strefa

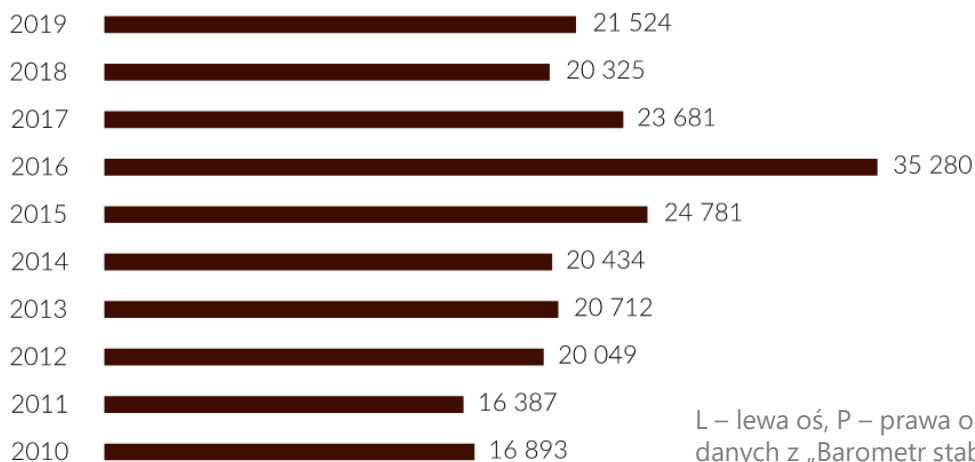
L – lewa oś, P – prawa oś. Źródło: OpenBIZ (2020) (legalny rynek); opracowanie własne na podstawie danych MF (wpływy budżetowe z podatku akcyzowego); ALMARES (2018, 2019), Fundowicz i in. (2018) (szara strefa).

Wyzwania regulacyjne

- Największymi wyzwaniami stojącymi przed sektorem tytoniowym są:
 - koszty przestrzegania prawa krajowego i unijnego,
 - Niepewność regulacyjna
- Zmiany regulacyjne powinny być wprowadzane w sposób jasny i przewidywalny, najlepiej w długoletniej perspektywie.

Liczba stron aktów prawnych, które weszły w życie w latach 2010-2019

L – lewa oś, P – prawa oś. Źródło: Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „Barometr stabilności otoczenia prawnego w Polsce”, Grant Thornton

Analiza mnożnikowa scenariuszy

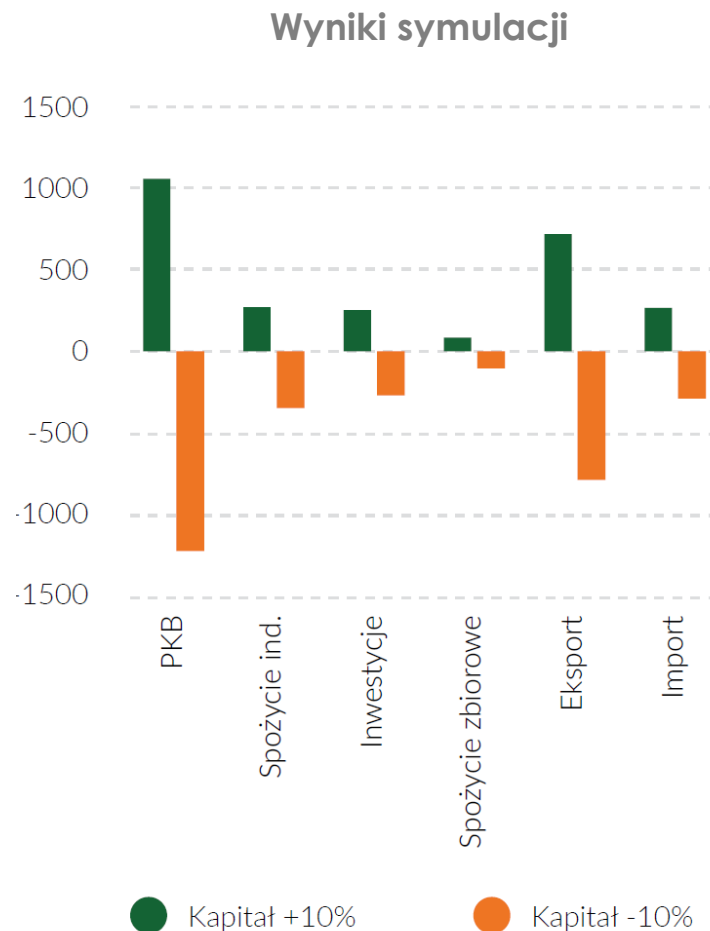
Wykorzystaliśmy **wielorównaniowy model równowagi ogólnej dla gospodarki otwartej** (computable general equilibrium – CGE).

- Jest to model składający się z ponad tysiąca równań opisujących funkcjonowanie głównych gałęzi polskiej gospodarki i uwzględniający **powiązania międzysektorowe**.
- **Analizowaliśmy scenariusze zmian inwestycji, eksportu, kosztów produkcji i przestrzegania prawa oraz zmian w podatku akcyzowym i VAT.**
- **Pytanie: jakie zmiany makroekonomiczne wywołają zaburzenia w sektorze tytoniowym?**

Wzrost (spadek) poziomu kapitału

- Trwały wzrost poziomu kapitału długim okresie oznacza kontynuację aktywnej politykę inwestycji w sektorze.
- Wzrost kapitału o 10% oznacza jednorazowy wzrost **inwestycji o około 1 mld zł, co w przybliżeniu odpowiada przeciętnej rocznej skali inwestycji.**
- Spadek poziomu kapitału produkcyjnego dotyczy sytuacji, w której inwestycje w sektorze zostają ograniczone na skutek **niepewnych perspektyw sektora**, a istniejący kapitał ulega stopniowej deprecjacji.

Zmiany w mln zł. Źródło: obliczenia własne przy użyciu modelu CGE

Wzrost (spadek) produktywności

- Produktywność wpływa na **koszty produkcji** wyrobów tytoniowych.
- Wzrost produktywności może wystąpić np. **dzięki implementacji innowacji dotyczących procesów usprawniających produkcję wyrobów tytoniowych lub też innowacji produktowych.**
- Spadek produktywności może z kolei nastąpić w wyniku zwiększania się **kosztów przestrzegania prawa** dotyczącego wyrobów tytoniowych.
- Skala tego zaburzenia odpowiada około 0,8 mld zł w 2019 r.

Wyniki symulacji

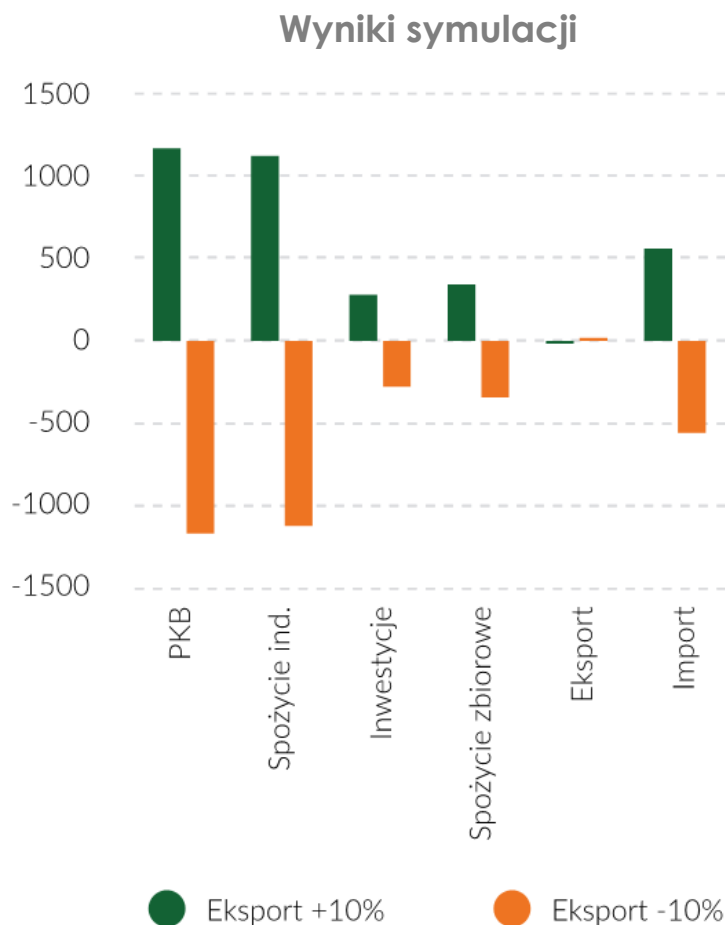

Zmiany w mln zł. Źródło: obliczenia własne przy użyciu modelu CGE

Wzrost (spadek) eksportu

- Wzrost popytu eksportowego może być np. relokacją produkcji do Polski i spadkiem produkcji w innych krajach
- **Wzrost eksportu o 10% odpowiada dynamice eksportu obserwowanej w 2019 r. w sektorze tytoniowym i może być rozumiany jako utrzymanie obecnych tendencji wzrostowych w kolejnych latach.**
- **Spadek eksportu może być związany z malejącym popytem na wyroby tytoniowe na rynkach głównych partnerów handlowych.**

Zmiany w mln zł. Źródło: obliczenia własne przy użyciu modelu CGE

Wzrost podatku akcyzowego i VAT

- Analizujemy dwa scenariusze wzrostu podatków.
- W pierwszym zmiana dotyczy **wyłącznie podniesienia łącznego podatku od wyrobów tytoniowych o 10% na rynku krajowym**, co odpowiada tendencjom obserwowanym w gospodarce polskiej.
- W wariancie drugim podniesienie podatku na eksport odpowiada zwiększeniu **opodatkowania konsumpcji wyrobów tytoniowych u głównych partnerów handlowych Polski o 3%**.
- Ze względu na niskie prawdopodobieństwo wystąpienia scenariuszy obniżki podatków wykluczaliśmy je z analizy.

Wyniki symulacji

Zmiany w mln zł. Źródło: obliczenia własne przy użyciu modelu CGE

Podsumowanie

- Sektor tytoniowy jest ważną częścią gospodarki Polski:
 - Generuje **33 tys. miejsc pracy**,
 - Jest sektorem nastawionym głównie **na eksport**
 - Jest ważnym źródłem dochodów budżetu (**28,7 mld zł i 7,8% dochodów budżetu państwa w 2019 r.**),
 - Tworzy ok. **0,5% PKB** w sektorze przetwórstwa tytoniu i sektorach powiązanych.
- W najbliższych latach rozwój sektora będzie uzależniony od szeregu czynników. W 2019 r. obserwowano dalszy **wzrost eksportu wyrobów tytoniowych i dynamicznie rozwijający się segment rynku wyrobów nowatorskich**, co umożliwiło kontynuowanie inwestycji, wzrost produkcji i przychodów.
- **Niepewność regulacyjna oraz zwiększanie się kosztów przestrzegania prawa mogą doprowadzić do ograniczenia perspektyw rozwojowych, spadku inwestycji i ograniczenia korzyści ekonomicznych związanych z produkcją wyrobów tytoniowych.**

Podsumowanie

Raport będzie dostępny na stronie:

<https://case-research.eu/pl>

Dziękujemy

Dziękujemy!

@CASE_research

CASE-Network

CASE – Center for Social and Economic Research